

ÖZGÜN MUHAKEME SORULARI

1 Karar hakkı olan kim?

Bir öğrenci ekibi sergi dosyasını zamanında hazırlayamamıştır. Değerlendirme, herkesin gecikmeden eşit sorumlu olduğunu öne sürer. Akıl, irade ve sorumluluk ilişkisini incelemek için aşağıdaki süreç kaydı sunulmuştur. Ek bir bilgi varsayılmayacaktır.

Kişi	Süreç kaydı
Ada	- dosyayı gönderme yetkisi var. - gerekli belgeler elinde. - göndermeyi bilerek erteliyor.
Bora	- içerik hazır. - gönderme yetkisi yok. - zamanında Ada'ya iletiyor.
Cem	- gerekli belgeyi istemiş. - belge dış kurumdan zamanında gelmemiş. - eksikliği önceden ekibe bildirmiş.

Sonuç:
ortak teslim gecikmiş.

Hangi değerlendirme, kişilerin fiilen yapabildiği seçimleri ve kaydın sınırlarını birlikte dikkate alır?

- Gönderme yetkisi Ada'dadır; bu nedenle gecikmenin bütün aşamalarında yalnız Ada'nın tercihleri incelenir.
- Ada'nın erteleme sorulanır; Bora ve Cem'in kontrol dışındaki engelleri, kendi yaptıkları bildirimlerden ayrı değerlendirilir.
- Bora içeriğini iletmiştir; Cem'in belgeye ulaşamaması ise belgeyi istemiş olmasına bakılmadan ertelemeye aynı sayılır.
- Cem'in belgesi gelmediğinden onun gecikmesi esas alınır; Ada'nın hazır belgeleri bekletmesi sorumluluk dışında tutulur.
- Sonuç ortak olduğundan sorumluluk çalışma süresine göre paylaştırılır; aynı süre çalışanlar eşit sorumlu sayılır.

2 Aynı olgu, farklı araştırmalar

Bir mahalledeki ortak iftar, iki araştırmaya konu edilmiştir. Araştırmacılar birbirlerinin bulgusunu kullanabilir; ancak verileriyle cevaplayamayacakları soruyu kendi sonuçları gibi sunmayacaktır.

Proje K Farklı yıllarda komşuluk ilişkilerinin nasıl değiştiği; katılım kayıtları ve görüşmeler.	Proje L Katılan kişilerin kendilerini ait hissetme deneyimi; bireysel duygu günlükleri.	Ek soru M "İbadetin dinî anlamı ve temel kaynaklardaki yeri nedir?"
---	--	--

Hangi çalışma planı, araştırma sorusunu uygun disiplin ve kanıtla eşleştirir?

- K sosyoloji, L psikolojiyle yürütülür; M'nin dinî anlamı katılımcıların en sık verdiği yanıtla belirlenir.
- K sosyoloji, L teolojiyle yürütülür; kişisel aidiyet günlükleri dinî öğretinin içeriğine doğrudan kanıt sayılır.
- K'nin kayıtları toplumsal ilişkiyi, L'nin günlükleri ise temel dinî kaynakların geçerliğini ölçmek için kullanılır.
- K sosyoloji, L psikoloji odağıyla yürütülür; M için temel dinî kaynaklar ayrıca incelenir.
- K ve L aynı iftarı inceler; bireysel günlüklerden mahalledeki bütün ilişkilerin değişimi de belirlenir.

3. Tedbirin sonucu garanti değil

Kütüphane ekibi dışarıdaki okuma buluşması için hava duyurusunu inceler, kitapları koruyacak kaplar hazırlar ve yağışta içeri geçme planı yapar. Etkinlik yine yağış nedeniyle kısalmır. Bir üye “Kısaltıldığına göre tevekkül için hazırlık yapmanın anlamı yoktu.” der.

Hangi değerlendirme çaba, tedbir ve sonucu birlikte ele alır?

- A) Tedbirin yeterliliği yalnız etkinliğin planlanan sürede bitip bitmemesiyle ölçülmelidir.
- B) Etkinlik kısaltıldığı için kitapları koruyan hazırlıklar sorumluluk değerlendirmesinde sayılmamalıdır.
- C) Tedbir yapılabilir sorumluluğu karşılar; kontrol dışı sonuçların tümünü garanti etmez.
- D) Yağış dış koşul olduğundan kitapları koruma işinin önceden planlanması gerekli değildir.
- E) Kısalma önlenemediği için bir sonraki etkinlikte yalnız dua edilip aynı hazırlıklar bırakılmalıdır.

4. Bilgiye erişim eşit mi?

Bir yarışmada kural değişikliği yalnız internet panosunda duyurulur. K duyuruyu okuyup eski yolu bilerek seçer; L'nin erişimi yoktur ve başka duyuru yapılmamıştır. İki başvuru da yeni kurala aykırıdır.

Sorumluluk değerlendirmesinde hangi ayırım gereklidir?

- A) Başvurular aynı kurala aykırı olduğundan bilgiye erişim farkı değerlendirmeyi etkilememelidir.
- B) K'nın bilgisi ve seçimi ile L'nin bilgiye erişim engeli ayrı incelenmelidir; duyuru düzeni de değerlendirilir.
- C) Duyuru düzenindeki eksiklik K'nın duyuruyu bilerek izlememesini de aynı ölçüde açıklar.
- D) K duyuruyu okuduğundan sorumluluğunu yerine getirmiş sayılıp sonraki tercihi ayrıca incelenmemelidir.
- E) L'nin kuralı okumamış olması, erişim olanağı araştırılmadan isteksizlik olarak yorumlanmalıdır.

5. Soru ile yöntemi eşleştir

- K “Bir dua metnindeki inanç mesajı nasıl açıklanır?”
- L “Aynı ibadet mekânının çevresindeki dayanışma ağı nasıl işler?”
- M “Kişiler dua deneyimini kendi sözleriyle nasıl anlatır?”

Yöntemler:

- 1 bireysel deneyim görüşmesi
- 2 dinî metin çözümlemesi
- 3 toplumsal ilişki gözlemi

Soruları yöntemlerle eşleştiriniz; her sorunun baskın disiplin yaklaşımını belirtiniz. Bir yöntemin bulgusunu diğer sorunun bütün cevabı saymamak için bir sınır yazınız.

6. Güç sınırını hesaba katmak

Bakara 2/286'nın kapasite ve sorumluluk mesajı üzerine bir görevde, kitapları taşıma işi planlanıyor. Bir öğrenci ağır kutuları taşıyamıyor fakat listeyi düzenleyip teslimleri kaydedebiliyor. Ekip ya ağır kutuyu zorunlu kılmak ya da onu bütün görevlerden çıkarmak arasında kalıyor.

Hangi karar iki uç yaklaşımın sorununu giderir?

- A) Görev eşitliği için kayıt yapabilen öğrenciye de aynı ağır taşıma kotasını vermek
- B) Ağır taşıma görevi yapılamadığından planın kayıt bölümüne katkısı da sorumluluk dışında tutmak
- C) Liste görevini ona verip bu katkısı ortak çalışma kaydına almamak
- D) Yapabildiği kayıt görevini anlamlı katkı olarak düzenlemek; yapamadığı işi zorlamamak
- E) Önce herkese ağır kutu görevi verip güçlük yaşayanları ancak sonuçta listeden çıkarmak

7. Bütün tercihleri tek olaya bağlamak

Şiddetli rüzgâr nedeniyle açık hava sergisi ertelenmiştir. Öğrenci “Erteleme benim dışımda olduğuna göre katılımcılara haber verip vermemem de benim seçimim değildir.” der. İletişim listesi ve gönderim yetkisi elindedir.

Hangi karşı örnek öğrencinin çıkarımını sınırlar?

- A) Rüzgârı seçemese de erişebildiği kişilere ertelemeyi bildirme seçeneği bulunmaktadır.
- B) Serginin ertelenmesi dış koşula bağlı olduğundan bildirim görevi de otomatik ertelenmiştir.
- C) Duyuru listesini elinde tutması, rüzgâr nedeniyle alınan erteleme kararını da kendi tercihi yapar.
- D) Haber verme olanağı bulunduğu sergiyi açık havada sürdürmek de aynı derecede kontrolündedir.
- E) Önceden hazırlık yaptığı için erteleme sonrasında yeni bilgiyle hareket etme sorumluluğu kalmaz.

8. Karar kaydındaki eksikler

Ortak çalışma için üç araç seçeneği sunulmuştur. Ece, iki aracın dosyayı açmadığını denemede görür; çalışan üçüncü aracı seçer ve gerekçesini yazar. Rapor yalnız “Ece karar verdi.” demektedir.

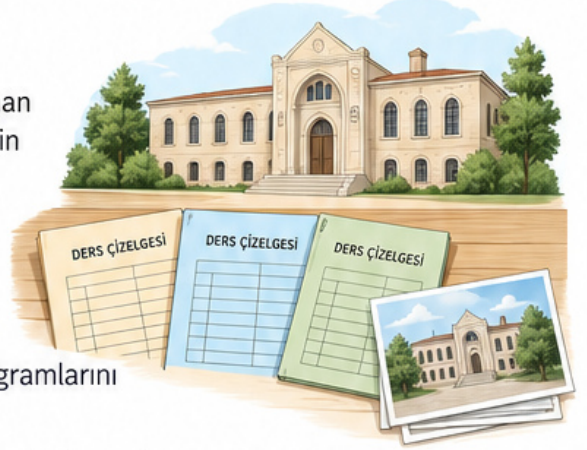
“Kararı besleyen bilgi: __; Seçilebilen yol: __; Üstlenilecek sorumluluk: __” alanlarını doldurunuz. Kararı yalnız sonuç başlığıyla kaydetmek hangi ilişkiyi kaybettirir?

9. Tarihî değişimi hangi kayıt gösterir?

Bir araştırmacı aynı şehirdeki bir dinî eğitim kurumunun zaman içinde değişen derslerini inceleyecek. Elinde güncel öğrencilerin kişisel duyguları, güncel bina fotoğrafı ve farklı dönemlere ait doğrulanmış ders çizelgeleri vardır.

Hangi başlangıç yöntemi soruya en doğrudan uygundur?

- A) Güncel öğrencilerin duygularını toplayıp önceki dönem programlarını bu anlatılardan tamamlamak
- B) Binanın değişen fotoğraflarını esas alıp ders değişimini yapı görünümünden çıkarmak
- C) Güncel çizelgeyi temel alıp farklı dönemlerde aynı ders adının aynı içerik anlamına geldiğini varsaymak
- D) En eski çizelgeyi kurumun kalıcı programı sayıp sonraki belgeleri yalnız ek bilgi olarak tutmak
- E) Dönem çizelgelerini tarih ve bağlamlarıyla karşılaştırıp değişen/süren dersleri ayırmak

10. Bağışlanma ile düzeltme

Bir öğrenci emanet aldığı notların bir bölümünü kaybetmiş; bunu fark ettiği hâlde sahibine bildirmemiştir. Bakara 2/286'daki bağışlanma yönelişini, kaybı açıklamama gerekçesi yapmaktadır. Notların bir kopyasını bulma imkânı vardır.

Hangi yaklaşım duayı ve yapılabilir sorumluluğu birlikte korur?

- A) Bağışlanma dileğini yeterli görüp telafi girişimini yalnız not sahibi sorarsa başlatmak
- B) Kopyayı sessizce bulmanın emanet sahibine kaybı bildirme ihtiyacını da ortadan kaldırdığını varsaymak
- C) Bağışlanma yönelişiyle birlikte durumu dürüstçe bildirip mümkün telafi yolunu araştırmak
- D) Kaybı bildirmekle yetinip kopyaya erişilebildiği hâlde telafiyi sorumluluk dışında bırakmak
- E) Dua yönelişini korumak için kaybın sonuçlarını konuşmayı manevi çabayla çelişkili saymak

11. İki uç beklentiye plan

Bir ekip “Tedbir alırsak sonuç kesin istediğimiz gibi olur.” diyor; diğeri “Kesinlik yoksa hazırlık anlamsızdır.” diyor. İki ekip de erişilebilir bir kitap sergisi hazırlayacak; mekân ve baskı koşullarını önceden inceleyebilir.

İki düşüncenin ortak hatasını açıklayınız. Çaba, kontrol ve sonuç değerlendirmesini içeren üç aşamalı bir plan yazınız.

12. Zorlama kaydını incelemek

Bir kulüp kararında öğrenciye iki seçenek sunulmuş görünür. Ancak kayıt, seçeneklerden birini seçerse etkinliğe katılımının haksız biçimde engelleneceği tehdidini içerir. İnceleyici yalnız formdaki iki kutuya bakarak tam serbest seçim olduğunu yazar.

Hangi ek değerlendirme gerekir?

- A) Formda iki seçenek bulunduğu için tehdidi yalnız öğrencinin kişisel duygusu saymak
- B) Görünürdeki seçeneklerin yanında tehdidin fiilî seçim alanını nasıl daralttığını incelemek
- C) Tehdidi saptadıktan sonra bu karar dışındaki bütün tercihleri de aynı ölçüde baskı altında kabul etmek
- D) İmzalanın kutuyu esas alıp tehdidin karar öncesindeki etkisini değerlendirme dışında tutmak
- E) Seçilen sonucun öğrenciye yararlı olmasını tehdidin seçim alanını daraltmadığının kanıtı saymak

13. Bir yöntemden iki farklı sonuç

Araştırmacı, dinî bir törene katılan kişilerle görüşüp onların ne hissettiklerini raporlar. Raporun sonuna “Bu görüşmeler, törenin öğretilerindeki bütün hükümlerini de doğrular.” eklenmiştir. Metin çözümlemesi yapılmamıştır.

Hangi sonuç araştırmanın kapsamını korur?

- A) Görüşmeler öğreti hükümlerini doğrulamadığından deneyim bulgularını da araştırmadan çıkarmak
- B) Katılımcıların benzer hislerini öğreti metninin aynı ifadeleri içerdiğine doğrudan kanıt saymak
- C) Katılımcı sayısını artırarak metin çözümlemesi yapılmadan bütün öğreti hükümlerini sonuçlandırmak
- D) Görüşmeler deneyim hakkında bilgi verir; öğreti hükümleri için ilgili metin ve yöntemle ayrı inceleme gerekir.
- E) Öğretiye ilişkin soru bulunduğu için katılımcıların duygularını metinlerdeki hükümlere göre yeniden yazmak

14. Terim ile olayı ayır

Ders kartlarında şu anlamlar verilmiştir: kader ölçü/takdirle; kaza gerçekleşmeyle; irade seçenekler arasında tercihle; tevekkül çaba ve tedbir sonrası güvenle ilişkilidir. Öğrenci “Tedbir almadan beklemek” ifadesini tevekküle, “seçenek değerlendirmek” ifadesini kazaya bağlamıştır.

İki hatalı bağlantıyı düzeltiniz. “Kaza” için verilen anlamı koruyan kısa bir ifade yazınız; bütün insan tercihlerinin zorunlu olduğunu ileri sürmeyiniz.

Kader

ölçü / takdirle

Kaza

gerçekleşmeyle

İrade

seçenekler arasında tercihle

Tevekkül

çaba ve tedbir sonrası güvenle

15. Eşit sorumluluk, aynı iş mi?

Bir çalışmada herkesin katkısının izlenmesi hedeflenir. Bazı öğrenciler yazılı açıklama, bazıları sesli anlatım hazırlayabilmektedir. İki yol da aynı içerik ölçütünü karşılayabilir. Ekip “Sorumluluk eşitse çıktı biçimi de zorunlu aynı olmalı.” der.

Hangi ilke kapasiteyi ve ortak hedefi birlikte gözetir?

- A) İçerik doğru olsa da sesli katkıyı yazılı biçime geçemediği için eksik saymak
- B) Farklı ifade yolu seçenlere ortak içerik ölçütünü uygulamayıp yalnız katılımı kaydetmek
- C) Her biçimi yalnız öğrencinin rahatlığıyla değerlendirmek; içeriğin hedefi karşılamasını ayrıca incelememek
- D) Yazılı anlatımı güçlü bir öğrencinin bütün katkıları yeniden yazmasını herkesin eşit katkısına kanıt saymak
- E) Uygun farklı ifade yolları sunup aynı anlamlı içerik ölçütünü her katkıda izlemek

16. İki araştırmayı birlikte tasarla

Bir okul, geçmişten bugüne bir dinî yardım kuruluşunun faaliyetlerini ve bugün gönüllüler arasında kurulan ilişkileri inceleyecek. Tek bir güncel afiş, iki soruya da tam cevap diye sunulmuştur.

Tarih ve sosyoloji yaklaşımları için birer araştırma sorusu ve uygun veri türü yazınız. Afişin sağlayabileceği sınırlı bilgiyi de belirtiniz.

17. Sonuçtan önce karar süreci

K “Seçimin olası etkilerini ve yapılabilir yolları karşılaştır”;
L “Seçilen eylemi uygula, sonuçlarını üstlen”;
M “Duruma ilişkin bilgiyi ve imkân sınırını belirle”.
Bu olayda kişi bilgilere erişebilir ve zorlanmamaktadır.

Kartları gerekçeli sıraya koyunuz. Sonucun iyi çıkmasının neden karar sürecindeki her yöntemi otomatik olarak doğru yapmadığını bir örnekle açıklayınız.

K
Seçimin olası etkilerini ve yapılabilir yolları karşılaştır

L
Seçilen eylemi uygula, sonuçlarını üstlen

M
Duruma ilişkin bilgiyi ve imkân sınırını belirle

18. Sonucu değiştiren yeni bilgi

Bir öğrenci etkinlik için bütün hazırlığını yaptıktan sonra mekânın kullanılamayacağını öğreniyor. Uygun ikinci salon mevcut. “Planı değiştirsem tevekkül etmiş olmam.” diyerek ilk planı aynen sürdürmek istiyor.

Hangi karar kavramın çaba ve tedbir boyutuyla uyumludur?

- A) Yeni doğrulanmış koşula göre uygun salonu değerlendirip planı güncellemek
- B) İlk hazırlığın özenli olmasını yeterli sayıp yeni mekân bilgisini kararın dışında tutmak
- C) Yeni salonu seçerken ilk plandaki kullanılabilir hazırlıkların tümünü başarısız sayıp bırakmak
- D) İkinci salonu seçip bu tedbirin etkinlik sonucunu artık kesin garanti ettiğini yazmak
- E) Salon kullanılmazlığını öğrendikten sonra planı güncellemeyi tevekkülün zayıflaması olarak değerlendirmek

19. Sınırı bildirmek de katkıdır

Öğrenci verilen uzun metnin tamamını süre içinde inceleyemeyeceğini erken fark eder. İlk bölümünü dikkatle okuyabilir ve eksik kısmı ekibe bildirebilir. Taslak raporda “Tamamı kontrol edildi.” yazmaktadır.

Kapasite ve sorumluluk ilişkisini gözeterek dürüst bir rapor cümlesi yazınız. Ardından yapılabilir iki adım öneriniz.

20. Dört notun ortak konusu

Bir sergi dosyasında dinî bir yapıya ilişkin dört not vardır: **K** inanç mesajı, **L** çevresindeki toplumsal ilişkiler, **M** ziyaretçinin kişisel deneyimi, **N** farklı dönemlerdeki kullanım değişimi. Ekip tek konu işlendiği için dört notun aynı yöntemle doğrulandığını yazıyor.

Hangi değerlendirme dört kaydı doğru konumlandırır?

- A) Ortak yapıya ait oldukları için dört notu yalnız güncel fotoğrafla doğrulamak
- B) Ziyaretçinin deneyimini esas alıp yapının geçmiş kullanımını da bu anlatıyla tamamlamak
- C) Ortak konu farklı sorulara açılır; metin, ilişki, deneyim ve dönem kayıtlarının uygunluğu ayrı değerlendirilir.
- D) Dönem kayıtları doğrulandığından o dönem ziyaretçilerinin duygularını da kesin bilinen saymak
- E) İnanç mesajı kaynaklandırıldığında çevresindeki toplumsal ilişkileri ayrıca araştırmayı gereksiz görmek

